

Türkiye’de Gastroenterolojinin Kuruluşu Konusunda **Dr. Nidai Sulhi ATMACA** İle Bir Söyleşi

Söyleşiyi Yapan: Prof. Dr. Ali ÖZDEN

Tarih: 11 Ağustos 2008



Dr. Atmaca’nın özgeçmişi

1933 yılında Bandırma’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Bandırmada, lise öğrenimini 1951’de İstanbul Kabataş Erkek Lisesi’nde tamamladı. 1952 yılında girdiği İstanbul Tıp Fakültesi’nden 1958 yılında mezun oldu. Askerlik görevinden sonra, 1960-65 yılları arasında İstanbul Tıp Fakültesi 3. Dahiliye Kliniği’nde asistanlığını tamamlayıp “İç Hastalıkları Uzmanı” olmuş ve aynı hastanede 1 yıl başasistan olarak çalışmıştır.

1966-68 yılları arasında Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Kliniği asistanlığını tamamlayıp, 1968’de ileri ihtisas dalında uzmanlaşarak “Sindirim hastalıkları uzmanı” olmuştur.

1968-72 yılları arasında Sağlık Bakanlığı Ankara Hastanesi Dahiliye Kliniği “Başasistanı”, 1973-74 yıllarında Dahiliye Kliniği Şef Muavini, 1974-79 yılları arasında da Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Kliniğinde “Gastroenteroloji Kliniği Şef Muavini” olarak çalışmış ve 1979’da “Tüm Gün Yasası” gereğince hastaneden ayrılp serbest çalışmaya başlamıştır.

1964 yılında 1 yıl süreyle Belçika’nın Brüksel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Brugmann Hastanesi’nde “Gastroenterolojik Endoskopi”; 1966-67 arasında Paris Tıp Fakültesi Bichat Hastanesi’nde “Proktoloji-Laparoskopi-Selektif Abdominal Anjiyografi”; 1982 de Paris Saint-Antoine Hastanesinde “Ultrasonografi” ileri eğitimi görmüştür.

İyi derecede Fransızca, az İngilizce ve Almanca bilir. Eşi Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları öğretim üyesi olup, biri evli ve anında çevirmen, diğeri evli göz hastalıkları uzmanı olan iki kızı vardır.

Yayınlanmış 44 klinik olgu, 10 makale, 7 özgün klinik çalışması, 4 tez, 2 çeviri ve 7 adet yayınlanmış tıbbi kitabı vardır.

Sayın hocam, Türkiye’de Gastroenterolojinin kuruluş yıllarında Gastroenterolojiyi kurumsal hale getirerek yaşama geçiren Prof. Dr. Zafer Paykoç, Prof. Dr. Hamdi Aktan hocaların asistanlığını yapan, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji’nin, Ankara Hastanesi’nin ve TYİH serüvenini en iyi bilen kişilerden biri olmanız yanı sıra gastroenteroloji (İnternette 1200 sayfalık www.sindirimbilim.com, Gastroenterolojide Sendromlar-1971, Gastroduodenal Radioloji-1975, Kabızlık-Gazlı Sindirim Bozukluğu Doğal Tedavisi -1991-2005, Safra Taşlarının Tıbbi Tedavisi-1993, Sindirim Hastalıklarında Türkçe Terimler Sözlüğü-2002), proktoloji (Hemoroid-Anal Fissür-Anal Fistül Ambulatuvar tedavi yöntemleri-1972), ultrasonografi (Diagnostik Ultrasonografi-1985-1989) konusundaki kitaplarınız ile de gastroenterolojiye yapmış olduğunuz katkılar nedeniyle sizinle geçmişe bir yolculuk yapmanın, gelecek kuşakların dünü bugünü daha iyi anlamalarına katkısı olacağı kanısındayım. Bu geçmişle ilgili söyleşiye sizin çocukluğunuzdan başlamak istiyorum.

-Sayın hocam, dünyaya nerede geldiniz, ilk-orta-lise eğitiminizi nerede aldınız?

-Sizi hekim olmaya sevk eden faktörler nelerdir?

-Neden Gastroenterolojiyi seçtiniz bu yoldaki seçiminizden kısaca söz eder misiniz?

N.S.A. Bir vefa örneği olarak benimle röportaj yapma konusunda göstermiş olduğunuz ilgi ve alakaya teşekkür ederim. Ben 1933 yılında Bandırma’da doğdum. İlk-orta öğrenimimi Bandırma’da, Bandırma’da lise olmadığı için lise öğrenimimi de 1951’de Kabataş Erkek Lisesi’nde tamamladım. Kabataş Erkek Lisesi benim yaşamımda bir dönüm noktasıdır. Çünkü çok iyi bir lisede okudum, çok iyi bir eğitim aldım. Bu eğitimin neticesinde 1952 yılında İstanbul Tıp Fakültesine girdim. Bizim zamanımızda, o zaman ilk test imtihanları –Amerikanvari test imtihanları-bize uygulanmıştı.

1. gün Mantiki tefekkür(düşünme) adı altında bir imtihan yapılırdı. Hiç unutmam bunlardan bir sual “Sultan Ahmet Minaresi’nin boyunu 5 kuruş harcayarak nasıl ölçersiniz?” diye bir sual vardı. Ben bu suali yapamadım ama meğer bir balon almışım, bir iplikle bağlayıp ölçecekmişim. Tamamen saçma bir sualdi. Bununla mantiki tefekkür olur mu, mantiki düşünce ölçülür mü ölçülmez mi bunu tamamen size bırakıyorum. Tabi 2.gün bilgi imtihanı vardı ve bu imtihandan sonra bize üniversitede 5 seçim hakkı verilirdi. Şimdiki gibi 20-25

yere müracaat edemiyordunuz. Bu beş seçim hakkından birincisini ben eczacılık olarak yazmıştım. Neden eczacı, çünkü Türkiye’de o zaman bir tane eczacılık fakültesi vardı İstanbul’da, senede 60 kişi alıyordu ve eğer bu 60 kişinin arasına girebilirsanız fakülteye kabul ediliyordunuz. O zaman eczacılık için de bir yasa vardı, bir şehirde ne kadar eczane olacağı nüfusa göre tayin ediliyordu. Ben kanunların değişeceğini falan düşünmeden, eczacı olmak istedim, fakat, ben o 60 kişinin arasına giremedim. Ondan sonra İkinci müracaatım Kimya Mühendisliği idi. Yüksek Kimya Mühendisliğini kazanmıştım. Oraya girdim bir 3 ay okudum, o üç ay içerisinde Alman Hocalarda okuduk biz, Hitler zamanında Türkiye’ye gelen Alman hocalarda okudum. Onlar Almanca konuşur bize tercüme edilirdi. Fizikte Züher, kimyada Arnt vardı ve gayet güzel Türkçe öğrenmişti, hatta hiç unutmuyorum, Türkçe’yi o kadar iyi öğrenmişti ki, o zamanda yeni Türkçe terimler türetilmişti. “Ergimek diye bir terim olamaz Türkçe’de erimek olur” gibi itiraz ettiği bir terim bile vardı.

Ben 3 ay yüksek kimya mühendisliğinde okurken bir gün asistan ahlaya sordum. “Biz buradan çıkınca ne olacağız” diye “Valla çıkabilirsen” dedi, “ne demek” diye sordum, “burası beş senedir ama laboratuvarlarda sıra gelmez, bazen 7 senede biter” deyince ben üstelik “peki çıkınca ne olacak” dedim, O yıllarda (1951) Türkiye’de fabrika az, çıkınca fabrikada yer bulabilirsem yüksek kimya mühendisi olabileceğimi söyledi. Ben tabii bunu duyunca vazgeçtim ve şubat ayında tekrar imtihana girdim. O zaman senede iki kere üniversite girişi sınavı açılıyordu. Şubattaki sınavda sadece tıp yazdım. Niye tıp yazdım. Düşündüm ki tıp yazarsam iki şık vardı. Birincisi; devlette memur olarak çalışabilirsin bir de serbest hayatta çalışabilirsin. Çünkü babamın bana bir vasiyeti vardı. Ben liseyi bitirdiğim zaman babam Bandırma’da şekerciydi. Ben doktor oluncaya kadar şeker sattım. Babam liseyi bitirip gelince sordu “ne yapacaksın” dedi. “Okuyacağım baba” dedim. “Oku ama sakın devlet memuru olma” dedi. Babam da hayatında devlet memurluğu yapmamış. “Niye baba” “Bak oğlum, bu bizim veresiye defterimiz. Bu kaymakamın hesabı, bu mal müdürünün hesabı, bu hakim bilmem kimin hesabı” “Nedir baba bunlar” “Evladım bunlar şeker bayramında senede bir kere uğrarlar, alışveriş yaparlar, hem de yarım kilodan fazla almazlar, sonunda da, ödeyemezler. Bu nedenle oku ama devlet memuru olma”. Öyle deyince baktım bütün branşlarda genellikle devlet memuru olunuyor. Doktorlukta istersen ayrılabilirsin, bu nedenle doktor olmaya karar verdim.

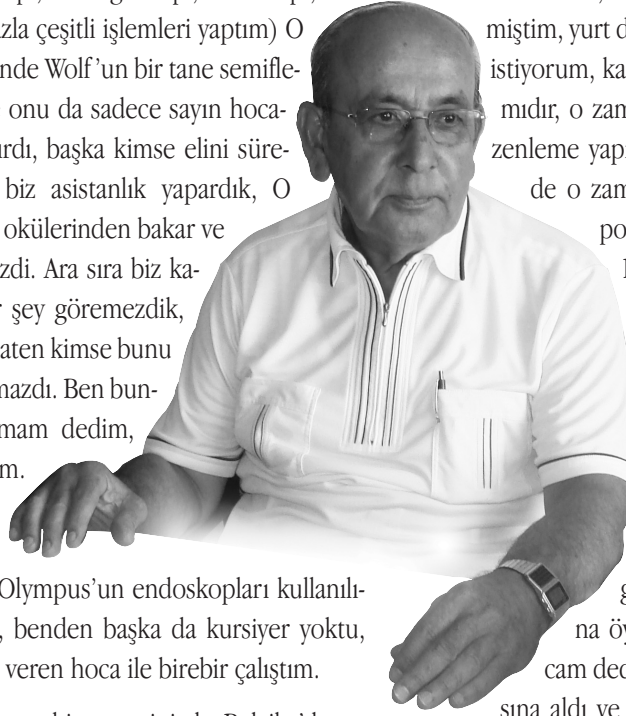
1952'de girdiğim İstanbul Tıp Fakültesinden 1958'de (6 yılda) mezun oldum. Askerlik görevinden sonra, 1960-1965 yılları arasında İstanbul Tıp Fakültesinde (şimdiki Çapa) 3. dahiliye kliniğinde asistanlığımı tamamlayıp iç hastalıkları uzmanı oldum. Ve aynı hastanede 1 yıl başasistan olarak kaldım. İç Hastalıkları ihtisası yaparken daha o zaman ben sindirim Hastalıkları ihtisası yapmak için kendimi hazırlamıştım. 2. sene dahiliye asistanı iken, çünkü devlet memurları iki senesi dolmadan yurt dışına çıkamıyorlardı, iki senem dolduktan sonra bir Belçika bursu kazanarak gastroenterolojik endoskopi eğitimi için, maaş almaksızın Belçika'ya gittim. 1964 yılında bir yıl süre ile Brüksel Üniversitesi Tıp Fakültesi Brugmann Hastanesi'nde gastroenterolojik endoskopi yaptım ve sertifika aldım (Gastroskopi, özofagoskopi, rektoskopi, laparoskopi gibi 500'den fazla çeşitli işlemleri yaptım) O zamanki 3.dahiliye kliniğinde Wolf'un bir tane semiflexibl gastroskopu vardı ve onu da sadece sayın hocamız Müfide Küley kullanırdı, başka kimse elini süremezdi. Müfide Küley'e biz asistanlık yapardık, O Wolf'un gastroskopunun okülerinden bakar ve bize de bir şey göstermezdi. Ara sıra biz kaçak bakardık, ama hiçbir şey göremezdik, çünkü çok kör bir aletti, zaten kimse bunu alıp ta tek başına kullanamazdı. Ben bunları gördükten sonra tamam dedim, ben bu işi öğreneceğim. Ben bu işi yaparım ve hakikaten orada Belçika'ya gidince tamamen flexibl Olympus'un endoskoplari kullanılıyordu, çok rahat yaptım, benden başka da kursiyer yoktu, onun için de bana eğitim veren hoca ile birebir çalıştım.

Sonra dahiliye asistanlığımın bir senesini de Belçika'da tamamlayınca döndüm geldim ve o zamanın güncel konusu olan (Mide ülseri, duodenum ülseri, pilor stenozu olgularında kanda serotonin değerlerinin önemi) konulu dahiliye uzmanlık tezimi hazırladım ve orada iç hastalıkları uzmanlığımı aldım. Devlete borcum olduğu için de 1,5 yıl daha orada çalışma hakkım vardı ama buna rağmen baktım ki İstanbul Tıp Fakültesi'nde gastroenteroloji yok, ne departman halinde var, ne de müstakil olarak var. Sadece bir eğilim vardı. Örneğin, Müfide Küley Hazım Sistemi Hastalıkları 1962-1966 diye 2 cilt kitap yazmıştı ama, uygulaması yoktu. İlhan Ulagay ise hepatoloji birimini temsil ediyordu. Biyopsileri de sadece kendisi yapardı. Şimdi bunlar geçti gitti tabii. Ben onların bu

durumunu görünce tekrar yurt dışına gitmeye karar verdim ve Hannover'de bir gastroenteroloji kliniğinde iş buldum. Diyor ki oradaki şef, "Eğer sen kendini kanıtlarsan seni Oberartz (şef doktor) yapacağım". O kadar ihtiyaçları vardı o zaman. O sırada evlenmişim de, eşimle birlikte 6 ay Almanca dersi aldık, eşimle birlikte çıkıp gidecektik Gitmemize tam 15 gün kala –bakın hayat sürprizlerle dolu- Sağlık Bakanlığı'ndan Sağlık Bakanı adına müsteşar imzalı bir mektup geldi benim için. "Fakülteniz İç Hastalıkları Uzmanlarından Dr. Nidai Sulhi Atmaca'nın Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Kliniği'ne tayini düşünülmektedir. Bu konuda fakültenizin ve kendisinin muvafakati gerekmektedir". O zamanki klinik şefimiz İlhan Ulagay çağırdı ve "bu nedir" diye sordu. Hocam, "ben Sağlık Bakanlığına bir dilekçe ver-

miştim, yurt dışında gastroenteroloji ihtisası yapmak istiyorum, kaç sene yapmam lazım, bir tüzük vs var mıdır, o zamana kadar böyle özel bir dal için düzenleme yapılmamış, kimse bir şey bilmiyor". Ben de o zaman Çapa Tıp Fakültesinde hastanede poliklinik şefiydim. Onun üzerine İlhan Bey "Ben sana izin vereyim" dedi, "Sen Ankara'ya git. Orada Zafer Paykoç ve Hamdi Aktan var, onlarla görüş, sonra kararını ver" dedi. Benim hayatımın dönüm noktası burasıdır. Ben Ankara'ya geldim, o zaman takım elbise giymişim kravatım var falan, Zafer hoca beni vizit yaparken koridorda gördü, beni milletvekili zannetmiş, bana öyle hitap etti, bende şaşırdım yok hocam dedim ben doktor falan filanım. Beni odasına aldı ve ben bütün referanslarımı önüne koy-

dum ve ne yapmak istediğimi de söyledim. O da dedi ki gitme yurt dışına, mademki bu kadar çalışmışsın, benim de sana ihtiyacım var, buraya gel dedi. Peki ben geleceğim ama ben üniversiteyi terk edip geleceğim ne yapacağım, bana nasıl yardımcı olacaksınız dedim, canım o kolay dedi, sen çalıştıktan sonra ben sana her yardımı yaparım dedi. Biz daha fazlasını konuşmadık. Biz de zannettik ki doçent - moçent olacağız buralarda. Ben Çapa Tıp Fakültesinden naklen 1965 yılında Yüksek İhtisas Hastanesine geldim. O yıllarda Tam gün yasası sadece Sağlık Bakanlığı eğitim hastanelerinde yeni uygulanmakta olup, uzmanlara 2500 lira aylık verilirken, üniversitelerde aynı uzman 600 lira almaktaydı. Fakat enteresan bir



şey var. Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi yeni kurulmuş, benim hastane hakkında hiç fikrim yok. İçeri bir girdim ki Dr. Leziz Onaran ile karşılaştım. Dr. Leziz Onaran'ı ben İstanbul'dan tanıyorum. İstanbul'da ben Tıp Fakültesinde stajyer öğrenci iken Dr. Leziz Onaran da 3. dahiliyede fahri asistanlık yapıyordu, ben de onun peşinden geziyordum, bir şeyler öğreneyim, kapayım diye. "Dr. Leziz'e sen burada ne yapıyorsun" dedim. "Valla burada işte gastroenteroloji yapıyoruz" dedi. Ondan sonra tayinim çıktı, ben tek başıma eşimi İstanbul'da bırakarak Ankara'ya geldim. Çünkü eşimin tıp fakültesini bitirmesi için son bir cerrahi imtihanı vermesi gerekiyordu ondan sonra buraya gelip ev kuracaktık. Hastanede yatıp kalkıyorum. Başladık çalışmaya, o zaman, Dr. Leziz Onaran var, Dr. Hamdi Taçan (Zafer beyin sınıf arkadaşı) ondan sonra Dr.Kemal Serdaroğlu (şu anda Adana'da şimdi) gastroenteroloji ihtisası yapıyordu. Onu da İstanbul'dan tanıyorum. Hastane pırıl pırıl, yeni açılmış, fevkalade güzel bir hastane. Hakikaten benim yurtdışında gördüğüm gibi bir sürü endoskopi aletleri de var falan. Biz böyle çalışırken, 3 ayımı yeni doldurmuştum ki, Zafer Paykoç hoca beni bir gün odasına çağırdı. Dedi ki "Seni Paris'e göndereceğim, Fransa elçisi ile görüştüm sana burs verecekler "ne yapacağım hocam orada" dedim. "Proktoloji (Gödenbilim) yapacaksın dedi". Bu Fransızlar proktoloji alanında bizde uygulanmayan (hemoroid, anal fissür ve fistüllerin ayaktan tedavisini yapıyorlar, bunları öğren gel" dedi. Benim tabii iyi fransızca bildiğimi biliyor. "Peki hocam" dedim. O sırada da eşim ilk kızımıza hamile ve aşeriyor, bulantı kusma içerisinde, ben eşimi doğum evine yatırdım, kolunda serum varken, uçakla Paris'e gittim. Paris'te 1966-67 arasında, Paris Tıp Fakültesi Bichat (Prof Charles Debray) ve Hotel Dieux (Prof.Guy Albot ve eşi Dr.Parturion) Hastanelerinde proktoloji, laparokoskopi ve selektif abdominal anjiyografi eğitimi aldım. Ve bu zafer hocamın istediğini öğrendikten sonra ki,bana 6 ay burs almıştı,fakat ben kursu 3 ayda bitirdim. İki hastane gezdim orada. Hocaya mektup yazdım, "hocam ben sizin istediklerinizi hazırladım. Geleyim mi" "gel" dedi. Döndüm geldim. Sklerozan zerkler için gerekli olan Anüslerol ilacını oradan eşantiyon olarak aldım ve bunu zerk etmek için gerekli enjektör takımını ve bir takım yardımcı aletleri de alıp getirdim ve ben saat 17'den sonra poliklinikten gönderilen hastalara sklerozan zerk yapmaya başladım. Şimdi benim haberim yok, bu faaliyetim hastane içerisindeki diğer arkadaşlar tarafından pekiyi karşılanmadı. 1972'de "Hemoroid, Anal Fissür ve Anal Fistülün Am-

bulatuvar Tedavi Yöntemleri" kitabını yayımladım. Önsözünü Fransız Prof Charles Debray ve Prof.Zafer Paykoç yazmıştır.Bu kitapla Türkiye'ye gödenbilim (Proktoloji) alanında yeni uygulamalar getirmiş oldum.12 yıldır Zafer hoca ile birlikte çalıştıkları halde,içlerinden hiçbirini yurtdışına göndermeyip, henüz 3 aylık asistan iken benim tercih edilmiş olmamı, üstelik oturup bir de kitap yazmamı hazım edemeyenler Zafer hocaya neler nakletmişlerse, sonradan bana karşı arkadaşların ve Zafer hocanın havası değişmişti.

A.Ö. Hocam şimdi burada duralım. Tekrar Yüksek İhtisasa yine döneceğiz. Bu arada İstanbul Tıp Fakültesinde size hocalık yapan hocalar hakkında ve onlarla ilgili birkaç anınızdan bahseder misiniz? Böylelikle Osmanlı'nın da ilk Tıp Fakültesi ni gündeme getirmiş olalım.

N.S.A. İstanbul Tıp Fakültesi Gastroenteroloji yönünden çok fakirdi. Sindirim hastalıkları diye bir şey yoktu. Karaciğer biyopsisi dışında bir şey yapılmıyordu. Biyopsiyi de biz asistanlar yapamazdık, onu muhakkak ya doçent ya profesörler falan yapardı, biz asistanlar elimizi süremezdik.

A.Ö. Türkiye'de kurumsal gastroenterolojinin kuruluşu nasıl olmuştur, biraz daha bahseder misiniz?

N.S.A. Gastroenterolojiyi kurumsallaştıran benim bildiğim iki kişi var. Biri Prof.Zafer Paykoç, bu işin öncülüğünü yapmıştır. Prof.Hamdi Aktan'la beraber Ankara Tıp'ta dahiliyeden yan dal olarak ayırmıştır. İlk başlangıç budur. Bu Gastroenteroloji çok meşhurdur o zaman ve Ankara'nın Ayten sokağında başlamıştır. Zafer Paykoç'un evi Ayten sokak'ta idi, bütün işlemler oradan yürütürdü, biz de oraya gider gelirdik. Gülhane'den ayrılıp Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Gastroenterolojiyi kuran Namık Kemal Mentesh Hocamız ikinci hamleyi yapmıştır. Gülhane Askeri Tıp Akademisinde Prof.Ercüment Palabıykoğlu da Gastroenterolojiyle uğraşıyordu ve 2 yıl kadar Zafer Paykoç'un yanında çalışmıştı. Ankara ve İzmir'deki bu harekete rağmen İstanbul'da hiç bir hareket olmamıştır, bu çok şayanı dikkat edilecek bir durumdur. Kurumsallaşmaya çok sonra iştirak edebilmiştir. Ankara bu işin başıdır diyebilirim.

A.Ö. Gastroenteroloji yan dal uzmanlık alanı olarak kurulduğu zaman genel dahiliye klinikleri ve genel cerrahi kliniklerinin tutumu ne olmuştur? Çünkü rahmetli hocamız Yüksek İhtisas Hastanesinde gastroenterolojiyi kurduğu zaman sizin de bildiğiniz gibi hemen bir de gastroenteroloji cerrahi klini-

ği kurarak büyük bir atılıma öncülük etmiştir. Elbetteki genel dahiliye ve cerrahi uzmanlarının gastroenteroloji ve gastroenteroloji cerrahi kliniklerinin kurulmasına çok hoş bakmadıklarını hepimiz biliyoruz. Ama birinci elden sizden öğrenmek istiyoruz. Biraz o günleri derinlemesine anlatabilerseniz memnun oluruz.

N.S.A. Dahili gastroenteroloji ile cerrahi gastroenteroloji arasında hiçbir ayırım yoktur, aslında bunlar birbirini tamamlayan unsurlardır. Çünkü biz dahiliyeciler olarak hem teşhis ve hem de cerrahi olmayan tıbbi tedavi birimiyiz. Halbuki bizsiz gastroenteroloji cerrahisi olamaz. Yani dahili gastroenteroloji olmadan cerrahi gastroenteroloji tek başına olmaz. Ha bundan önce olmuyor muydu oluyordu nasıl oluyordu Tababette bir terim var biliyorsunuz Yani “Açıp bakalım” eskiden cerrahi böyleydi. Açıp bakalım ne çıkarsa. Açıp bakarlardı ülser diye, ülser çıkmazdı, başka bir şey çıkardı. Demek ki cerrahi tek başına eğer yeterli olsaydı bir teşhis birimine sahip olmadığı için birtakım aletlerle teşhis edemediği için bu eksploratris laparotomi “açıp bakalım” deyimini ortaya çıkarmıştır. Bu deyim artık kullanılmamaktadır. Bugün içini gezemediğiniz hiçbir organ yok. Onun için bu yöntem de –açıp bakma- ortadan kalkmıştır. İşte bu nedenle birbirini tamamlayıcı olan bu iki birim birbirinin ihtiyacıdır. Dahili gastroenteroloji olmadan cerrahi gastroenteroloji tek başına olmaz. Ha cerrahi de bize lazım. Çünkü sonuçta teşhis koyuyorsunuz tedavisi için –eğer cerrahi ise tedavisi- cerrahiye vereceksiniz. Ama bugün gerek safra hastalıklarında gerek sindirim hastalıklarında hatta yemek borusu hastalıklarında cerrahinin gereksinim duyulmadığı, ama cerrahi yöntemlere ihtiyaç kalmadan yine endoskopik yöntemlerle tedavi yöntemleri ortaya çıkmış ve biz cerrahiden önce bazı işlemler yaparak hastalıkları tedavi eder duruma gelmişiz.

A.Ö. Gastroenterolojinin de yan dal uzmanlıkları olmalı mıdır?

N.S.A. Efendim ben size şöyle bir örnek vereyim. Göz 2,5 sm’lik bir organ. 2,5 sm’lik bir organda bir dünya bölüm var. Ön segment, uveit, arka segment, kornea, kapak hastalıkları vs. Bakın bu kadar küçük bir organda bile bu kadar bölüm var. Bu bölümlerde de insanlar uzmanlaşıyor. Bizde ise ağızdan dışkıya kadar o kadar çok organ var ki. Ben birçok yerde onu söylüyorum gözcülere. Siz 2,5 cm’lik organda bu kadar çok laf ediyorsunuz, biz ağızdan dışkıya kadar bu kadar çok organla meşgul oluyoruz ama sizin kadar meşhur olama-

dık diye takılıyorum. Şimdi organ çeşitliliği yani çok fazla organ ve bunların hastalıklarından dolayı bu bölümün ayrılma mecburiyeti vardır. Yani bu kadar geniş organa hitap eden ayrı bir bölüm tanımıyorum. Kalp dendiğinde sadece kalp damarla ilgili. Ama biz öyle değil ki. Bizim sindirim sisteminde o kadar çok organ var ki, bütün bunların hastalıkları ile uğraşmak için ayrı bölümler olması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

A.Ö. Son yıllarda genel cerrahlar gastroenterolojiye ilgi duymakta, intaniyeciler de hepatolojiye ilgi duymaktalar. Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?

N.S.A. İntani hastalıklar, bulaşıcı hastalıklarla ilgili olarak tababette bir intaniye bölümü var, onu biliyoruz. Ancak bu bulaşıcı hastalıkların hedef organı karaciğer olunca ve karaciğer de bizim sindirim hastalıklarının esas organlarından biri olması sebebiyle konunun gastroenteroloji tarafından ele alınması ve yürütülmesi gerekir. Çünkü bu çeşit hastalıkların bir iyeğin safhası var, bir de süregelen safhası var. İyeğin safhasından sonra genelde süregelen bu hastalıklarla yıllarca biz ilgilendik, biz uğraştık. Kronik hepatit terimi bize aittir. Ama tifo, zatürrede kronikleşme olmaz. Bunlar intani hastalıklar olabilir. Difteri de kronikleşmez, ama bir hastalık kronikleşmişse ve bu hastalık gastroenterolojinin organlarından birini tutmuşsa tabi ki bizi ilgilendirir.

A.Ö. Şimdi Hocam yeni bir konuya geçiyoruz. 1974 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği Yüksek İhtisas Hastanesinden Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Kampüsü’ndeki kendileri için hazırlanmış binaya taşındı. Bu tarihten sonra Sağlık Bakanlığı kadrosunda çalışan gastroenterologlar Yüksek İhtisas Hastanesinde kaldılar ve işlerini sanki hiçbir değişiklik olmamış gibi en iyi şekilde yürütmeye devam ettiler. Ve zaman içerisinde bu işlerini o kadar mükemmel hale getirdiler ki Yüksek İhtisas Hastanesi Türkiye’de klinik gastroenterolojide ve uygulamalı gastroenterolojide ilk sıralarda yerini aldı. Bu başarıda bütün orada çalışan arkadaşların katkısı olmakla birlikte başka yan faktörlerin etkisi olmuş mudur o konuda görüşlerinizi almak istiyorum.

N.S.A. Sene 1974 Yüksek İhtisas hastanesindeki gastroenteroloji kliniği Sağlık Bakanlığı ile yaptığı protokolünün sona ermesi nedeniyle ve Ankara Üniversitesi’nin de gastroenteroloji kliniğine Cebeci’de yer göstermesi üzerine Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi’nden ayrılmak zorunda kaldı. Oradan ayrıldıktan sonra üniversite kadrosu bütün aletleriyle birlikte



Ankara Tıp Fakültesi eski göğüs hastalıkları binasının onarılmış yerine yerleşti. Tabii bu sırada Sağlık Bakanlığına bağlı klinikte sadece iki kişi kaldı. Onlardan biri Dr. Leziz Onaran ve diğeri de rahmetli Dr. Erdoğan Kovalı'dır. Ben o zaman Ankara Hastanesinde çalışıyor idim. Kulakları çınlasın Dr. Atilla Ertan arkadaşımız bana telefon açtı, hoca senin Yüksek İhtisas Hastanesine gelmeni istiyor, dedi. Ankara Hastanesinde Altı sene (1968-1974) dahiliye şef muavini kadrosunda tek gastroenterolog olarak çalıştıktan sonra Prof. Zafer Paykoç'un daveti üzerine kalktım geldim. 1974'te başladım çalışmaya 1979'a kadar 5 sene. Yüksek İhtisas Hastanesine -Gastroenteroloji şef muavini imtihanından geçerek geldim-. Beni tekrar imtihana soktular 5 kişilik jüriye. Ankara Hastanesinde dahiliye şef muavini idim. O yetmedi tekrar Gastroenteroloji şef

muavini imtihana gireceksin dediler. Tekrar imtihana girdik. İşte çalışıyoruz, o zaman Erdoğan Kovalı, Leziz Onaran var, o sırada Burhan Şahin geldi, sonra Gülay Temuçin'i aldık sigortadan. Sonra Ali Gököz geldi, benim asistanlığımı yaptı. Biz böylece orayı yüceltmeye çalıştık. O sırada tabii hiç endoskop kalmamıştı, yeniden endoskoplar aldık, ve bunların şartnamesini hazırladık, temin ettik ve orayı tekrar kurduk.

A.Ö. Ben 1974'teki bu gelişmede Burhan Hocanın yerini öğrenmek istiyorum.

N.S.A. Şimdi Dr. Burhan Şahin arkadaşım gerçekten çok çalışkandı. Dışarıda hiç eğitim görmediği, hiç yurtdışına gitmediği halde kendi becerisi ve başarısı ve desteklerimizle orada

çok güzel çalıştı ve ben 1979 tam gün yasası nedeniyle ayrılincaya kadar, demek ki 5 yıl(74-79) birlikte çalıştık, Yüksek İhtisas Hastanesini yeniden kurduk, yeniden kuruluşta hem hasta bakıyorduk, hem poliklinik yapıyorduk. Biz Burhan'a O da gençlere umut ve heyecan vermiştir. O gastroenteroloji için çok terlemişti. Her türlü takdire layık bir arkadaşımızdır.

Biz, yani Leziz Onaran, Erdoğan Kovalı, Gülay Temuçin, Burhan Şahin ve ben orayı eski halinden daha iyi hale getirdik diyebilirim, Tabii burada bizim Ankara Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği ile irtibatımız olmuyor muydu, oluyordu. Toplantılar yapılyordu, nasıl toplantılar, bilimsel toplantılar. Bilimsel toplantılarda herkes birbirinden bir şey öğrenirdi. Yani daha önce oturmuş bir klinik olan Ankara Tıp Fakültesinin Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Kliniğine çok büyük katkısı olmuştur. Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi, Ankara Tıp gelenek ve görgüsünü taşıır.

A.Ö. Yani demek istiyorsunuz ki bir ananın iki oğlu.

N.S.A. Tabii yani iki klinik aynı konseptte, aynı kavramlarla yetişmiş, güncelliği yakalayan, yenilikleri yakalayan, birbirine daima yardımcı olan iki klinik olarak çalışmıştır. Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Gastroenteroloji Kliniği Ankara Tıp'la aynı geleneği paylaşır.

A.Ö. Bir konuya daha değinmek istiyorum. Yüksek İhtisas Hastanesinden çok sayıda akademisyen yetişti. Bunlar üniversitelerimize büyük katkılar vermektedirler. Bu arkadaşların akademik kimliklerinin gelişmesinde hocalarının katkısı olmuştur diye düşünüyorum. Bu konuda benim düşüncelerimi paylaşıyor musunuz?

N.S.A. Aynen paylaşıyorum. Zaten eğer çalışan uzman kişiler yetenekli olmasaydı Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği ayrılınca orası çökerdi ve hiç bir varlık gösteremezdi. Demek ki zaten daha önce beraber çalışmış olan bu insanlar, bina değişikliği oldu ama, konsept ve çalışma değişikliği olmadı. Onun için bence Yüksek İhtisas Hastanesi Ankara Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği'nin devamıdır.

A.Ö. Sayın hocam şimdi önemli bir konu var. Gastroenteroloji pratiğini özel sektörde en iyi temsil eden hocalardan biri olarak sizden şunu öğrenmek istiyorum. Ben şahsen bütün yaşamamın boyunca akademik yaşamın tam gün, dışarıdaki yaşamın ise istediği kadar ister tam gün, ister over time, ister süper time gibi olabileceğini, hatta part time, yan time olabi-

leceğini düşünen bir insanım. Belki de 60 yıldan beri Türkiye'de sağlık sisteminde bir sistemsizlik var. Hala sistem arayışı devam ediyor. Aradıkça da sistem batıyor. Üniversitelerdeki çalışma nasıl olmalıdır, özel sektördeki çalışma nasıl olmalıdır, devlet hastanelerindeki çalışma nasıl olmalıdır, nasıl bir sağlık sistemi getirilmelidir?

N.S.A. Efendim bugün zaten sağlıkta dönüşüm denen program ve sistem de daha önce denenmiş sistemlerdir. 1978'de Ecevit'in Başbakanlığı döneminde tam gün yasası diye çıkarılan yasaya karşı ben ayrılmak zorunda kaldım. Çünkü benim muayenehanedeki hasta kapasitem hastanedeki hastamdan daha fazlaydı. Ve o zaman ?'den aldığım maaşla benim geçinmem imkanı yoktu. Bunun içinde benim dışarıda serbest çalışmam gerekiyordu. Ve ben o zaman muayenehanemi zaten hiç hastaneye muhtaç olmayacak şekilde kurmuştum. Şöyle ki;Prof.Zafer Paykoç'un hazırladığı bir programla Avrupa Gastroenteroloji Kongresi için Hamburg'a gitmiştik. Aynı otelde kalıyoruz. Ben Hamburg'da Olympus GIF-P2 model pan-endoskop satın alıp otele gelince Zafer Bey gördü ne bu dedi. Dedim endoskop hocam. Sen dedi endoskop mu yapacaksın muayenehanede? Evet efendim dedim. Zafer Paykoç, ben sana hasta göndermem dedi. Aynen böyle dedi. Ben zaten sizin için almadım efendim, kendi hastalarım için aldım dedim, laf öyle kaldı orada. Hakikaten de göndermedi, hiç kimse göndermedi. Ama ben kendi hastalarımı endikasyon koyup, endoskopi yaparak bu işi yürüttüm. Ondan sonra bir laborant tutup rutin biyokimya tetkiklerini yapıyordum. Bu laborant Gülhane'den emekli işinin uzmanı biriydi. Bana gelen hasta ,çayını içerken endoskopisi yapılır, kanı idrarı tetkik edilir, teşhisi konur, reçetesi eline verilir gönderilirdi. Böyle bir muayenehane düzeni kurmuşken benim muayenehanemi kapatmak söz konusu olamazdı. Ben kapatmadım ama kapatılan bazı arkadaşlar oldu. Zaten 1980 ihtilalinden sonra da Evren Paşa bu yasayı düzelterek geri dönme hakkı tanıdı (1981) ve o zaman Kemal Beyazıt başhekimdi, bana telefon etti, "Nidai gel" diye. "Gelmem" dedim. "Sana jübile yapacağım" dedi. "Jübileye de gelmem, benim rahatım iyi, ben böyle çalışacağım" ve o günden bugüne tam 30 senedir serbest çalışıyorum. Ve 30 senedir bunca zamandır hiçbir hastaneye bağlı olmadan, hiçbir hastaneye ihtiyaç duymadan ayaktaım ve çalışıyorum. Bundan da memnunum. Şimdi bu sistem nasıl düzelir, ben diyorum ki şu anda muayenehaneler üzerine bir baskı var. Yine muayenehaneleri kapatmak yani part time çalışma düzenini ortadan kaldırmak istiyorlar. Halbuki bunu

böyle yapacaklarına saat 16'ya kadar herkes 8 saat çalışsın, devlet sektöründe üniversitede nerede çalışacaksa, saat 16'dan sonra serbest bıraksın isteyen muayenehane açsın, isteyen istediğini yapsın. Yani buna mani olmanın bir anlamı yok. Sağlık Bakanı diyor ki "Efendim hasta ile hastane arasında ve doktor arasındaki ilişkiyi koparacağız". Yani diyor ki hastayı hastaneye yatırmak için, ameliyat etmek için bir takım paralar alınıyor. Halbuki bu yanlış. Bir iki kişi yanlış yapmışsa bütün meslektaşlara bunu yüklemenin anlamı yok. Aslında biz hastaneyi kullanmıyoruz, hastalar bizi kullanıyor. Şimdi ben hasta olarak bir doktora gittiğim zaman şöyle düşünüyorum. Yahu ben onun muayenehanesine gidersem benimle hastanede daha iyi ilgilenir. Onun için bir muayene ücreti vereyim de benimle ilgilensin diyor. Aslında bizim için hiçbir farkı yok. Biz verse de muayene ücreti vermese de, poliklinikten de yatsa hastaya aynı ihtimamı gösteririz. Ama bu olayı yaratan hastalardır. Biz yaratmadık. Biz hiçbir hastaya gel benim muayenehaneme gelersen bakarım seni hastaneye yatırım demedik. Yapan bir kaç kişi var belki ama bunu bütün tıp doktorlarına mal etmek doğru değil. Bugün hasta iyi doktor arıyor. Ben bugün tababette 50 yılımı doldurdum. Hasta güvenecek hekim arıyor. Niye bana geliyorlar. Demek ki benden bir şey alıyor ki geliyor. Yani İyi doktor arıyor, yoksa bedava doktor arayıp hastaneden hastaneye gezen bir sürü insan var. Bence dediğim gibi saat 16'dan sonra serbest bırakmalı, üniversitedeki çok değerli hocalar da 16'dan sonra isterse gece saat 10'a 11'e kadar çalışsın, devlet ondan da vergi alacak, fena mı, doktor daha fazla çalışacak 8 saat yerine 12 saat. Yani böyle bir sistem varken niçin kapatmak isterler, baki vaktiyle komünizm zamanında Romanya'ya gitmiştim. Romanya'daki Balkan kongresinde Romen arkadaşla sordum. Romanya'da muayenecilik düzeni yoktu "ne yapıyorsunuz" dedim. Türkçe cevap verdi "bahşiş alıyoruz" dedi. Şimdi bizim halkımız minnet duygusunu mutlaka ya para ile ya da hediye ile ifade eder. Bunun adı rüşvet değildir. Bir örnek daha vereyim. Japonya'da Tokyo'da hastanelerin etrafında gümüşçü dükkanları çoğalmaya başlamış. Niye mi? Hastalar minnet duygusu ifadesi olarak doktora altın alamıyorlar ama orta kıymette bir gümüş bir şeyler alıp vazoz mazo bir şeyler alıyorlarmış. Doktorlar bu kadar gümüşü ne yapsın, onun için bu gümüşleri gümüşçüye verip paraya çeviriyorlarmış. Bu sistem Japonya'da hala devam ediyor. Yani eğer siz sistemi daraltarsanız, halk bunu başka bir şekilde telafi etmek için bunu yaratır. Onun için bu yola gitmek doğru değil.

A.Ö. Sayın hocam son olarak genç gastroenterologlara önerileriniz nelerdir?

N.S.A. Sevgili Alicim; tam yarama dokundunuz. Sevgili Alicim, Ben sizin gastroenteroloji kongrelerinize, toplantınıza gelmiyorum. Neden? Sizin kongre bildirileriniz bana geliyor. Bakıyorum, ben emekli olmuşum, 50 seneyi doldurmuşum, ben nasıl gidip de kongreye kayıt parası ödeyeyim. Ağırına gidiyor. Ben bu kadar yaşlanmışsam, ben bu kadar da eser vermişsem gastroenterolojiye beni onurlandırmanız gerekmez mi? Şunu diyebilirsiniz emekli olan bütün gastroenterologlar 65 yaş üzeri her neyse bunlar kongre için kayıt ücreti ödemesin, otel masrafını kendi ödesin. Otel masraflarını kendim öderim, o kabul. Ama kendi yarattığımız gastroenteroloji kliniğinin kuruluşundan bu yana bir bu kadar emek sarf ettiğimiz bir yere ben nasıl hala para ödeyerek gideyim. Bu çok ağırına gidiyor, onun için gelmiyorum. Param olmadığımdan değil, veririm paramı ama gücüme gidiyor. Bundan önce birkaç defa davet edildim. Sizde biliyorsunuz. Ama sonra bu genç hekimler gelince bizi aforoz ettiler. Ve bu genç hekimlerden ben hiç saygı görmüyorum Ben onlardan tek saygı istiyorum başka bir şey değil. Ve bizim katkılarımız çok iyi olur. Bizim tecrübelerimizden gençler yararlanırlar. Bizde onlardan yararlanırsınız. bu ilişkiyi koparmamak lazım, bir gün onlarda yaşlanacaklar. Onları da saymayacak gençler. Onların bu hale düşmemeleri için önce bu saygıyı göstermeleri lazım.

A.Ö. Sayın Hocam size teşekkür ediyoruz. Başka ilave etmek istediğiniz bir şey var mı?

N.S.A. Sen gazetecilik yapıyorsun o ayrı konu, ama Ali sana teşekkür ederim. Herkese yardım elini uzatıyorsun.

A.Ö. Ben sizi şöyle görüyorum, olaya farklı açıdan bakan, akademisi olmayan bir akademisyen gibi görüyorum. Hatta açık ve net söylüyorum. Benim elimde olan bir şey değil. Bizim hocaların da dikkatini çekmiştir. Senin gibi akademik ortamda bulunması gereken bir arkadaşımız bir Anadol araba yüzünden akademik ortamdan uzak kalmıştır. Ben sizi karıkoca meslekte işin doruğuna gelmiş, tadını tuzunu almış bir aile olarak görüyorum. Keşke babanız "Üniversitede hoca ol" deseydi. Gastroenteroloji ve ultrasonografi konularında yazdığınız kitapların Türk Tıbbına önemli katkıları olmuştur. Biz zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Sevgiler, saygılar.

N.S.A. Ben teşekkür ederim.